

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum

**Omschakelen
naar biologische
productie,
fijne groenten en glasgroenten**

Inleiding

De omschakeling van een landbouwbedrijf van gangbare productie naar biologische productie vraagt een duidelijke koerswijziging van zowel het bedrijf als de bedrijfsleider. De bioteeltmethode brengt een aantal extra uitdagingen en werkzaamheden met zich mee, waarvoor de boer ook vergoed moet kunnen worden. Algemeen kunnen we stellen dat er de voorbije jaren een goede vraag was naar biologische groenten, in een groeiende markt en met een behoorlijk goede prijsvorming. Van doorslaggevend belang is dat je als landbouwer inzicht hebt in de principes achter de normen en de wetgeving van de biologische landbouw. In deze brochure krijg je een overzicht van de belangrijkste veranderingen die je op en rond je bedrijf zult moeten uitwerken voor een succesvolle omschakeling.

Teelttechniek

Bemesting

De teelt van biologische groenten gebeurt altijd in de vollegrond. Organische mest en compost vormen de basis van de bemesting. Ze bevorderen bovendien de opbouw van een gezonde en humusrijke akker, vol voedingsstoffen en met een gevarieerd bodemleven. Een vlinderbloemige teelt zoals gras-klover in de rotatie bouwt stikstof en organische stof op. De controleorganisaties vragen van de biologische telers jaarlijks een bemestingsplan. Je mag alleen biologische mest of meststoffen gebruiken die vermeld worden in bijlage I van de Europese verordening voor de biologische landbouw. Er zijn diverse organische korrelmeststoffen in de handel die je kunt

fijne groenten
en glasgroenten

gebruiken als bijbemesting. Het toepassen van bladbespuitingen met sporenelementen is uitsluitend toegestaan na aangetoond gebrek (bladanalyses) en toestemming van de controleorganisatie. Groencompost en biologische champost zijn interessante bodemverbeterende materialen.

Onkruidbeheer

De onkruidbestrijding gebeurt mechanisch of thermisch, zonder herbiciden. Ze vraagt een goede planning en je pakt ze het best al in een vroeg stadium aan. Ze moet afgestemd zijn op je teelten en op de bedrijfsomstandigheden. Er zijn enkele zeer interessante machines, zoals een wiedege, een schoffelbalk met verscheidene elementen, een aanaardploeg, cultivator of brander, al dan niet getrokken of gemonteerd op een werktuigen drager. Bekijk wat haalbaar is op maat van jouw bedrijf, want de investeringen kunnen snel oplopen. Deze machines stellen je wel in staat om het manueel schoffelen of wieden van onkruid te beperken. Door de snelle evolutie van de technieken, denk maar aan rtk-gps en diverse sensoren en camera's, zijn de resultaten van de mechanische onkruidbestrijding er de laatste jaren sterk op vooruitgegaan. Maar deze machines zijn vrij duur, waardoor je voldoende areaal moet bewerken om de aankoop te kunnen afschrijven. Waar handmatig wieden aan de orde is, kan een (zelfrijdend) wiedege interessant zijn. Er zijn ook allerlei handige instrumenten op de markt voor kleinschalige telers, zoals wiel- of rolschoffels.

Een ruime vruchtwisseling is een belangrijke troef in de onkruidbestrijding: hoe ruimer, hoe minder kans dat de onkruidvegetatie zich aanpast aan één teelt. Breng zo mogelijk granen en rooivruchten in de rotatie. Ook tijdelijk grasland in de vorm van gras-klover zal een positief effect hebben.

In de glastuinbouw gebeurt de onkruidbestrijding voornamelijk handmatig, eventueel met kleine handschoffels. Wie er nauw op toeziet dat de insleep van onkruidzaden tot een minimum herleid wordt, zal na verloop van jaren nog weinig onkruiddruk ervaren. Sommige telers zetten ook klein pluimvee in, zoals kwartels, omdat die bepaalde onkruiden en zaden opeten. Het afdekken van bepaalde stroken in de serre is eveneens een mogelijkheid om het onkruid te onderdrukken.

Bij de omschakeling naar de biologische teelt is het duidelijk dat de arbeidsbehoefte toeneemt, voornamelijk door een arbeidsintensievere onkruidbeheersing. Arbeidskrachten zijn duur en goed personeel is soms moeilijk te vinden. Investeren in arbeidsbesparende machines en een goede werkorgani-

satie zijn dus cruciaal.

Het zaaizaad en het vegetatief teeltmateriaal moeten afkomstig zijn van biologische landbouw. Indien je aan de hand van de databank <http://www.organicxseeds.be> kunt aantonen dat dit teeltmateriaal niet verkrijgbaar is in biologische kwaliteit, kan je hiervoor ontheffing krijgen bij je controle instantie.

Gewasbescherming

In de biologische teelt ligt de nadruk op het voorkomen en beheersen van ziekten en plagen. Als planten kunnen groeien in goede omstandigheden, zijn ze hiervoor minder vatbaar. Een vlotte groei steunt dus op een goede toestand en goede vruchtbaarheid van de bodem. Daarnaast vermindert een teeltrotatie die ruim genoeg is de kans op bodemgebonden ziekten. Ziekten en plagen kan je ook voorkomen via andere teeltmaatregelen, zoals rassenkeuze, plantafstand, zaaitijdstip, afdekkingsmaterialen (netten) enzovoort. Bij serreteelten is ook een gezond kasklimaat van belang: de voornaamste factoren zijn temperatuur, luchtvochtigheid en CO₂-gehalte. Meerdere veredelaars zetten zich in om ziekteresistente rassen op de markt te brengen, zoals we die vandaag al kennen bij de plaagtolerante of -resistente aardappelrassen. Vruchtgewassen worden soms geënt op een onderstam, denk maar aan tomaten en komkommers. Dit maakt hen groeiachtiger en minder vatbaar voor plagen en ziekten. Voor plagen en ziekten die je niet onder controle kunt houden, mag je onder bepaalde omstandigheden biologische bestrijdingsmiddelen gebruiken. Wees wel voorzichtig met de manier waarop je deze middelen inzet, want ze zijn niet allemaal even selectief en kunnen dus schade berokkenen aan de populatie van natuurlijke bestrijders op je percelen. Deze biologische bestrijding is ook in de gangbare serreteelten al sterk ingeburgerd. Via monitoringssystemen als vangplaten, feromoonvallen en signaalplanten (bv. aubergine als signaalplant voor trips in de teelt van komkommer), kan je tijdig de juiste natuurlijke vijanden uitzetten.

Omschakeling

Vooraleer je een plantaardig product als biologisch mag verkopen, moeten de percelen helemaal omgeschakeld zijn. De omschakelingsperiode voor akkers met eenjarige gewassen duurt twee jaar. Omdat de omschakeling van je bedrijf gefaseerd kan verlopen, hoeft je dus niet meteen alle percelen aan te melden. Opgelet: het is niet toegestaan om hetzelfde gewas gelijktijdig biologisch en gangbaar te telen (de zogenaamde parallelle productie) van. De gewassen die je biologisch

fijne groenten
en glasgroenten

en gangbaar teelt moeten visueel van elkaar te onderscheiden zijn. Je kan dus bijvoorbeeld geen biologische en gangbare prei telen op hetzelfde bedrijf. Wie nog een dierlijke tak heeft op zijn bedrijf, is niet verplicht om die naar de biologische productie om te schakelen, al kan dat natuurlijk wel enkele voordelen hebben.

De omschakeling van een perceel start nadat je aan de controle instantie van jouw keuze gemeld hebt dat je wilt omschakelen en nadat je aangesloten bent. Zij meldt je vervolgens de officiële startdatum van de omschakeling van dat perceel. De datum van aanmelding kan je zelf kiezen. Dat kan op alle momenten van het jaar. Het is belangrijk om die datum heel bewust te kiezen. Een product kan immers pas als biologisch verkocht worden als het gezaaid of geplant werd na de omschakelingsperiode. Je moet dus minstens twee jaar vooruitkijken: wat wens je dan op dat perceel te telen voor de biomarkt? Wil je bijvoorbeeld in jaar X+2 in april een biologisch gewas inzaaien dat je later in het jaar kunt oogsten en als bio kunt verkopen, dan moet je in jaar X in maart de omschakeling hebben aangevraagd. Veel bedrijven kiezen ervoor om de omschakeling van hun bedrijf gefaseerd te laten verlopen. Zo kunnen ze op de percelen die ze nog niet omschakelen voor de gangbare markt gewassen telen die veel opbrengen. Na twee jaar kunnen ze dan op het omgeschakelde perceel biogewas telen dat veel opbrengt en kan een ander perceel in omschakeling gaan.

Afzet

Voor je de omschakeling naar de biologische teelt aanvat, is het uiteraard zeer belangrijk om goed te weten wie jouw biologische producten zal afnemen en, indien mogelijk,

onder welke condities. De marktvraag is niet voor alle gewassen even groot en bovendien zijn de eisen van de afnemers soms zeer specifiek. Informeer je dus goed vooraf. De afzet van biologische groenten in België verloopt voor een groot deel via (coöperatieve) afzetorganisaties of handelaars. Voorbeelden in Vlaanderen zijn BelOrta, REO Veiling en Biovibe. Bij de verkoop van biologische groenten wordt meestal via bemiddeling gewerkt. Een nadeel van de verkoop via bemiddeling is dat de markt minder transparant is dan bij verkoop via de klok. Groot-handels als BioFresh, Interbio, BioLogistic leggen zich voornamelijk toe op de bevoorradingswinkels (al dan niet als onderdeel van een landbouwbedrijf) en abonnementsystemen. Supermarkten domineren de verkoop van biologische groenten en fruit in Europa. Zo'n 45% van het volume van biologische groenten wordt verkocht in de supermarkten (klassiek + discount). De belangrijkste Belgische supermarkten Carrefour, Colruyt en Delhaize bieden een groeiend assortiment biologische groenten aan. Een ander specifiek afzetkanaal voor biologische groenten zijn de zogenaamde groenteabbonementen. Opvallend is ook dat de voorbije jaren veel korteketeninitiatieven snel aan populariteit winnen. Denk aan zelfpluktuinen en Community Supported Agriculture (CSA).

fijne groenten
en glasgroenten

Onderzoek

Het CCBT, het Coördinatiecentrum voor Praktijkonderzoek Biologische Teelt, verbindt de Vlaamse proefcentra en de sector. Op de website kan je als boer gemakkelijk informatie vinden over de nieuwste technieken en de resultaten van proeven gericht op biolandbouw. Het CCBT verspreidt op regelmatige basis ook een nieuwsbrief. Meer info op www.ccbt.be. Hieronder vind je een overzicht van de Vlaamse proefcentra relevant voor deze sector:

Inagro - Afdeling Biologische Productie

- Praktijkgericht onderzoek voor de biologische akkerbouw, groenteteelt in de openlucht en voedertelten

- www.inagro.be

PCG - Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt

- Onderzoek naar beschutte bioteelten en kruidenteelt

- www.pcgroenteteelt.be

Bio zoekt Boer

Informeert en adviseert over omschakelen naar de biologische productie.

Sander Van Haver

G 0470 26 66 60

sander.van.haver@biozoektboer.be

Eveline Driesen

G 0494 71 22 07

eveline.driesen@innovatiesteunpunt.be

Ignace Deroo

G 0478 42 46 35

ignace.deroo@boerenbond.be

Bio zoekt Keten

Informeert over de marktkansen en afzetkanalen voor biologische producten.

Paul Verbeke

paul.verbeke@bioforumvl.be

T 03 286 92 68

Marijke Van Ranst

T 03 286 92 67

marijke.vanranst@bioforumvl.be

bio ZOEKT
BOER

een gezamenlijk
initiatief van
Boerenbond, ABS
en BioForum

Diestsevest 40, 3000 Leuven

info@biozoektboer.be - facebook.com/biozoektboer

www.biozoektboer.be

bio ZOEKT
KETEN

EEN PROJECT VAN BIOFORUM VLAANDEREN
IN SAMENWERKING MET ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT EN BOERENBOND

Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen

www.biozoektketen.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

Het project wordt financieel gesteund
door de Vlaamse Overheid